

References

1. Bazaeva F.U. Analiz fenomena samorealizacii v zarubezhnoj gumanisticheskoj psihologii / F.U. Bazaeva // Srednee professional'noe obrazovanie. – 2012. – №3. – S.46–50.
2. Kolomic E.A. Metodologicheskie problemy samorealizacii lichnosti v prostranstve obrazovanija / E.A. Kolomic // Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta. – 2010. – №331. – S.181–184.
3. Lugovskaja T.V. Filosofskie aspekty samorealizacii cheloveka / T.V. Lugovskaja, G.A. Parkajkina // Istoricheskie, filosofskie, politicheskie i juridicheskie nauki, kul'turologija i iskusstvovedenie. Voprosy teorii i praktiki. – Tambov, 2009. – № 1. – S.68–71.
4. Cyrenova L.A. Samorealizacija lichnosti kak predmet filosofskogo issledovanija: avtoref. ... kand. filos. nauk / MGU im. M.V. Lomonosova / L.A. Cyrenova. – M., 1992. – 21 s.

Ovcharenko N. V., applicant of Dnipropetrovsk Regional Institute of Postgraduate Education (Ukraine, Dnipropetrovsk), yu_h@inbox.ru

Features of methodology analysis of the philosophical-educational content of the concept of “self-identity”

It analyzes the philosophical-educational content of the concept of “self-identity”. Based on an interdisciplinary methodology of philosophy of education, personality psychology, personality theories of self-development it is grounded the necessity of expanding content of this concept to analyze the educational process of postmodern design. It is shown that self-identity is one of the main goals of postmodern education. It is defined the main characteristics of self-identity as a practical goal of educational activities. It is solved socio-cultural and personal context of implementation of self-identity as goals of educational activities. It is grounded the relationship of phenomena self-actualization and self-identity.

Keywords: philosophy of education, personality, self-development, self-identity, the aims of education, self-actualization.

Ovcharenko N. B., соискатель Днепропетровский областной институт последипломного педагогического образования (Украина, Днепропетровск), yu_h@inbox.ru

Особенности методологии анализа философско-образовательного содержания понятия “самореализации личности”

Анализируется философско-образовательное содержание понятия “самореализация личности”. На основе междисциплинарной методологии философии образования, психологии личности, теорий личностного саморазвития обоснована необходимость расширения содержания данного понятия для анализа образовательного процесса постсовременного образования. Показано, что самореализация личности является одной из основных целей постсовременного образования. Определены основные характеристики самореализации личности как цели практической образовательной деятельности. Раскрыты социокультурный и личностный контекст внедрения самореализации личности как цели образовательной деятельности. Обоснована связь феноменов самореализации и самоактуализации личности.

Ключевые слова: философия образования, личность, саморазвитие, самореализация, цели образования, самоактуализация.

* * *

УДК 37.013.73

Терепищій С. О.

кандидат філософських наук, доцент,
Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), som_org@ukr.net

ПРОБЛЕМА ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В КОНТЕКСТІ ЕКСПАНСІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

В статті розглядається один з провідних напрямків трансформації сучасної вищої освіти – міжнародна експансія освітнього простору.

Методологічна база дослідження визначається підходом, який ґрунтується на принципі об'єктивності та цілісності. Зокрема, в роботі застосовано: метод історизму та герменевтики; діалектичний метод; метод системного аналізу; порівняльний метод.

Проводиться аналіз класичного та сучасного університету, на основі демонструється подвійна сутність освітнього закладу вищої школи, що поєднує ознаки виробничого підприємства та духовної установи. Базуючись на найновіших дослідженнях К. Олдса та С. Робертсон, автор виокремлює три головних стратегії просторового розширення університетів світу – висхідна, низхідна та екстеріорна.

Ключові слова: глобалізація, освітній простір, урбанізація, місто-регіон, комерціалізація, конвергенція цінностей.

Соціальна система відносин між національними громадами світу останні п'ятдесят років переживає фундаментальні метаморфози, зміни, що торкаються життя кожного мешканця Землі та ставлять під глобальну відповідальність дії кожного міжнародного політика. В швидкоплинному поліцентричному часі теперішньої світової арени комунікації поряд з очевидними перевагами виникає і ряд проблем, пов'язаних із втратою цінних традицій, експлуатації ресурсів, несправедливості розподілу капіталу тощо. Не дивлячись на ярлики духовності та моральності, що беруть на себе провідні уряди світу, зокрема після II Світової Війни, усі сфери людського існування поступово комерціалізуються – стають у більшій чи меншій мірі залежними від правил устрою ідентичних з економічною необхідністю.

Повсякденністю стало явище економізації нематеріальних сфер суспільного життя. Культура набуває ознак системи культурних послуг, що змінює мотивацію та рід діяльності її творців та реципієнтів. Митці стають реалізаторами власного мистецького товару споживачеві, який в кінцевому рахунку зобов'язаний своєму визнанню ринковому попиту. Важко стверджувати, справедливість або несправедливість таких змін, їх конструктивність чи нігілістичність, проте очевидним є той факт, за яким універсальне економічне “оцінювання” реальності сучасною людиною призводить до утворення єдиної глобальної шкали “блага”. В рамках цієї специфічної “ієрархії цінних речей та послуг” різні сфери людського буття, які раніше були незрівняними на рівні однієї системи значень, відтепер здатні утворити одну економічну драбину, яка отримує високий детермінуючий вплив на кожну із своїх ланок.

Одним із таких компонентів в сучасній неокapіталістичній дійсності стає й освіта. Культурна сфера передачі досвіду склалася та утвердилася в історії людства давнота мало змінила свої ролі в глобальній, національній чи, навіть, регіональній владі. Капіталізм як економічне явище що вийшло переможцем з системної війни господарств ХХ століття, воно задане правилами що шліфувалися в першу чергу серед власників великого капіталу та державними урядами. Навчання та виховання входять в цю систему постфактум, скоріше як наймані працівники, а ніж активні засновники. Освіта грає у грі, на створення правил якої вона запізнилася. Для того аби вижити в якості цілісної окремої структури, вона мусить пристосовуватися, саме адаптація стоїть на першому пункті порядку денного педагогічних реформ.

Особливо яскраво ця необхідність проявляється в секторі вищої освіти, оскільки саме ця стадія життєвого навчання готує трудові кадри. Застарілість вищої школи, її інертність, сензитивність до збереження усталеного устрою призвели до того, що перехідний період її адаптації до капіталістичного детермінізму затягнувся майже на століття. Боротьба за університети продовжується, але чи залишилося щось із того що захищали професори та студенти сто років тому? Які зміни сталися настільки плінно та непомітно, що деякі науковці констатують “смерть університету”.

З огляду на увесь спектр перехідних проблем в вищій освіті, виявляється досить актуальним

дослідити окремі топологічні зміни в інституціях сучасної освіти, аби зуміти відділи конструктивні та деструктивні аспекти економічного впливу на одну з головних культурних сфер соціального буття. Ще більшою мірою це стосується української навчально-виховної системи, де вищезгадана проблематика акумулюється, водночас, і адаптацією до вимог капіталістичного суспільства взагалі. В рамках цього невеликого дослідження ми ставимо за мету продемонструвати головні вектори адаптивних рухів в освіті на базі аналізу відносин університетів з міськими соціо-економічними регіонами.

Університет одна з найдавніших форм організації освіти, що веде свої початки від Середньовіччя та досягає свого розквіту в епоху Просвітництва. Ще з античної традиції європейська цивілізація нового часу зачерпнула здатність визнавати знання як цінність. Університет Нового часу – це в першу чергу об'єднання самовіданих людей, він поєднує в собі ознаки релігійного храму та мануфактури. З одного боку в ньому присутня сакралізація знань, а з іншого прагматичні по етапні цілі. Фетишизація пізнання та пов'язаних з ним інституцій в Новому Часі досить яскраво описується в романі Германа Гессе “Гра в бісер”, де особливий університетський регіон Касталія є алюзією Ватикану. В ідеї класичного університету мануфактурні цілі вищого навчання повністю підпорядковані сакральній меті закладу – торжества інтелекту. “Бо жертвувати любов'ю до істини, інтелектуальною чесністю, вірністю законам і методам духу задля якихось інших інтересів, хай то навіть будуть інтереси батьківщини, - запроданство. Коли в боротьбі інтересів і лозунгів виникне небезпека, що істину можуть знецінити, викривити й піддати насильству, як і окрему людину, як мову, як мистецтво, як усе органічне й досконало виплекане, тоді наш єдиний обов'язок - опиратися цьому й рятувати істину, тобто наше прагнення до істини, як найвищий символ віри” [2, с. 201].

Проте в сучасному світі “Касталія” - інтелектуальна духовність без політичної, економічної чи соціальної необхідності –здається більш неможливою, ніж в епоху Нового Часу. Мануфактурний компонент подвійної університетської сутності набуває рівного значення з сакральним, оскільки успішність першого повністю зумовлює майбутнє інституції загалом.

Підпорядкованість практичної цілі університету загальній сакральній меті прослідковується до початку ХХ століття. В роботі відомого науковця Дж. Н'юмена “Ідея Університету”, наголошується на вторинності функції надання професії по відношенню до мети становлення особистості. “Якщо університетові і повинна надаватися будь-яка практична мета, то нею повинно стати навчання хороших членів суспільства. Ремеслом його виступає мистецтво соціального життя, а його метою підготовленість для світу. І він не обмежує свого погляду яким-небудь колом професій, але і не створює героїв, як і не надихає геніїв” [5, с. 156]. На думку автора, який здійснив свої роздуми в рамках традиції ХІХ століття, університет займається конструюванням суспільної психіки та регулюванням національного інтелектуального клімату. “Воно готує до зайняття людиною будь-якого посту з достоїнством і

оволодінню любим предметом з легкістю” [5, с. 157]. В рамках цієї концепції вищого навчального закладу, університет існує як реалізація культури Просвітництва, яка послуговується ідеєю абсолютної цінності знань.

Проте з початком ХХ століття, соціальні зміни починають стискати гностичні ідеали університету. Виклики вищій школі були продиктовані через посередництва змін в системі культури. Університет минулого існував як культурна реакція – як засіб прийняття чи опору культурі, її смислам і настановам. Проте, з втратою логоцентричності, переходом до плюралізму смислів та анархізму цінностей в ХХ столітті, культура, по суті, втрачає той сенс який наповнював її на протязі епохи Просвітництва.

Як зазначив з цього приводу відомий англійський дослідник вищої освіти, соціолог та філософ Б. Рідінгс, сучасні університети усе більше відриваються від свого культурного походження, вони існують на уламках минулої епохи які поступово зникають. “Оскільки транснаціональний капіталізм позбавив культуру сенсу і сьогодні інституційна система демонструє здатність функціонувати без відсилання до даного терміну, осмислення ролі освіти більше не можна будувати навколо ідеї оволодіння культурою або опору їй” [6, с. 190]. Проте, не слід також вважати що сучасний університет приречений померти в нігілістичній системі інформаційного капіталізму, ба навпаки питання цінності сьогодні стоїть навіть більш актуально ніж раніше, проблема лиш у тому, яким чином це запитання має бути поставлене. Рідінгс відзначає, що з відходом міфів Просвітництва з Європейської культури залишається у минулому питання про сутності цінностей, які виступали як субстанції смислів життя та напрямків розвитку людства. В сучасному світі: “Оцінювання може стати соціальним питанням, а не вимірювальним інструментом. І для цього більше не потрібно вказувати, що становить справжню цінність, що дійсно легітимізує викладання, так як головним моментом відтепер виступає не *сутність* цінності, а її *функція*” [6, С. 190]. Це означає, що університет відтепер базується не на ідеалах, а на завданнях що ставляться перед соціумом. На тому, що потребує роз'яснення та коментування лише після реалізації.

Саме тому, сучасний університет це трансформаційний феномен – разом з плюралістичним та утилітарним світом, і сам університет стає відірваним від національної культури, направленим на сукупність завдань поставлених конкретними суб'єктами, в вигляді громади, бізнес-групами, національними урядами, релігією тощо.

Біфуркаційні зміни в структурі теперішньої вищої освіти досить наглядно можна прослідкувати на основі компаративного аналізу відносин міста та університету, яке мало місце в ХІХ та ХХІ столітті відповідно. Якщо раніше одну з провідних ролей серед міський соціальний прошарків займала інтелігенція, буржуа, найманні робітники тощо, то в сучасну епоху ця класифікація зазнає краху оскільки інтелігенція, яку репрезентує університет розчиняється в багато манатті інших прошарків, що стало наслідком урбанізації та мультикультуралізму.

Вагомість зв'язку міста з університетом розгорнуто досліджується в науковій роботі професора

Вісконсінського університету К. Олдса та професора університету Брістола в Великобританії С. Робертсон. У своєму курсі онлайн-лекцій Coursera “Globalizing Higher Education and Research for the Knowledge Economy”, автори заглиблюються в сферу причин та векторів змін університету ХХІ століття в контексті його відношення до населеного пункту перебування. “Окремі відносини, що особливо важливо розглянути, це відносини між університетом і міським регіоном, які змінюються в результаті тиску на університети, щоб стати новим видом енергоносіїв для економіки” [10, с. 5].

На думку англійських науковців єдиним не змінним зв'язком між містом та “вишом” з часів Середньовіччя до тепер залишається визнання останнім автономії закладу. “Академічна свобода і відносна автономія – основні принципи, пов'язані з походженням середньовічного університету, і до цих залишаються пір радикально важливими принципами сьогодні” [10, с. 3]. ВНЗ – це не просто державна установа управління чи інстанція надання послуг як школа, це своєрідне місто в місті, оскільки поєднує інтереси кардинально різних людей, а не лише мешканців населеного пункту чи навіть країни. Проте, навіть не дивлячись на буфер свободи між ними, вони, все ж, залишаються рефлексивно пов'язаними.

Процеси міських трансформацій в ході історичної еволюції закономірно відображаються і на університетах. Одною з наймасштабніших міських метаморфоз є процес *урбанізації*. Олдс та Робертсон наголошують на тому, що радикальна зміна структури міста, концентрація влади в “глобальних містах”, призводить до зміни ролі відповідних університетів в межах таких мультикультурних пунктів. Дослідники відзначають два головних атрибути глобалізованого міста, що без посередньо впливають на роль університетів:

Перший пов'язаний із диференціацією культурного, етнічного та соціального різноманіття, що призводить до переорієнтування цінностей, цілей та методів навчання.

Другий відображає концентрацію владного впливу в мегаполісах. Їх роль зростає настільки стрімко, що виходить за межі національних держав, це призводить до політизації та економізації університетів, а також до експансії філій мегаполісних ВНЗ.

Зменшення часового проміжку між науковим відкриттям та впровадженням його у масове виробництво за останні двадцять років призвело до входження університетів у сферу “економіки знань”. Реалізація наукових винаходів довела свою швидку здатність до отримання прибутку, а проблема вичерпування енергоносіїв ще актуальніше поставила питання про можливості аналогів для нафти чи газу. Олдс та Робертсон для прикладу, наводять освітню політику Саудівської Аравії: “Для країн-рантє, таких як Саудівська Аравія, це означає інвестування вбудівельні університети з нуля, в місцях, де, в деяких випадках, не було ніякої історії навчання взагалі. З одного боку, акумулюючи в сектор вищої освіти, ці арабські держави сподіваються захистити себе від надмірної нафтово-дохідної залежності, а з іншого, розвивати дослідницький та інноваційний потенціал, щоб допомогти їм вирішити насущні проблеми

виживання, таких як водна інженерія” [10, с.12]. В зв'язку з цим відбувається системний рух університетів за межі своєї локалізованої структури. Подібно до економічного підприємства, мануфактурна сутність трансформована під впливом капіталстичних викликів, тяжіє до диференціації ринків надання освітніх послуг.

Із зміною соціального простору міст, закономірно змінюється і соціальний простір університету, багато з них реагують на інноваційні програми, що виникають не лише в їх населених пунктах а й деінде. ВНЗ пристосовуються до нових джерел фінансування, до можливості поглинути надлишковий попит на місцях, і так далі. Тобто, університети сьогодні перебувають в експансійному русі, приймаючи нові шляхи розвитку і формування абсолютно різних глобальних моделей організації, що досить яскраво відрізняються за формою, типом і логікою від середньовічного університету.

Олдс та Робертсон досить доречно виділяють три головних напрямки інноваційної *реорганізації* ВНЗ, кожна з тактик економічної експансії університетів відображає відповідну ситуацію в міських регіонах де має місце їх розташування. Такими *стратегіями розвитку* є рух “вгору”, “вниз” та “назовні”.

Рух “вниз”. Відображає вкорінення університету в місцевій інфраструктурі. “Під рухом вниз, ми маємо на увазі університетські проекти, спрямовані на пере/підключення традиційних шляхів взаємодії з тим місцем, де університет знаходиться. У деяких випадках це відбувається через повернення до історичної місії університету: намагання зв'язатися із служінням місцевій економіці. В інших випадках, рух вниз може взаємодіяти з місцевими громадами для забезпечення актуальності місцевих фірм та громад” [10, с.14]. В цьому випадку, університет надає високого значення місцю своєї локалізації, та підкреслює його значення для своїх студентів, і це “місце” стає партнерською частиною його глобальної маркетингової стратегії. В такій стратегії місто та ВНЗ виступають як сателіти.

Рух “назовні”. Під рухом назовні дослідники розуміють сукупність ініціатив і зв'язків, що виходять на рівень глобального простору і з'єднуються з новими місцями в позадержавному порядку. “Рух може приймати форму розширення за межі локації, наприклад, в вигляді філії, або кампусу (від одного відділу до цілої програми експанції) в хост-країні (наприклад, Фонд Катару “Освіта Міста” або “Дубайське селище знань” в Дубаї, Арабські Емірати). Це може бути розвиток автономних Кампусів, таких як Монаш Університет в Малайзії або Ноттінгемський Кампус Нінбо в Китаї; розробка консорціумів, таких як Universitas 21 або Всесвітня Мережа університетів, які поєднують університети по всьому світу, частонавколо великих проблем; нових аборегіональних ініціатив, таких як Зона європейської вищої освіти або Mercosur” [10, с.14]. В такій стратегії розвитку університет виступає як самостійний суб'єкт міжнародних відносин, о втрачає прив'язаність до певного регіону, і стає, по суті, чимось подібним до франшизи.

Спектр мотивації для руху назовні досить широкий, але головною причиною є забезпечення ВНЗ новими джерелами доходів для домашнього установи та “просування” бренду університету по всьому світу в

більш конкурентоспроможних для нього місцях. Шлях створення інституційних альянсів також вирішує безліч економічних і дипломатичних цілей, для організацій-партнерів та їх країн базування, як складової частини системи глобальної конвергенції, що поглиблюється. “В решті решт, рух назовні існує для того, щоб університети збільшили свої масштаби і підключилися до інноваційних систем, пов’язаних з іншими містами-регіонами” [10, с. 14]. В контексті такого розвитку масштаби і вартість розширення більш вагомими аспектами, ніж місткість і довгострокова стійкість.

Рух “вгору”. Передбачає створення міжнародного університету з нуля.

“Приклади тут включають формування нового \$ 13 млрд-ного університету в Саудівській Аравії, Королівського університету науки і технології Абдулли (KAUST), або ж Прикладний науковий центр NYC, в даний час у стадії розробки, Школу науки і Федеральний університет DaIntegração у США, останній виходець з Латинської Америки, Університет Americana, інакше відомий як UNILA, в даний час розробляється для обслуговування студентів по всьому латиноамериканському регіоні і створення Американської бази знань для окремих дисциплін і Назарбаєвський Університет в Казахстані” [10, с. 15]. Така практика як правило можлива лише із вливанням зовнішнього певного капіталу та передбачає реалізацію інтересів інвестора. Недивлячись на широкі матеріальні вливання, такі інституції потребують додаткового часу (окрім організації приміщень, документації тощо) для того аби в них могла б налагодитися дослідницька діяльність, яка могла б імплементуватися в навчальний процес.

“У дійсності, однак, для багатьох університетів експериментування з глобального позиціонування і розробок, такі рухи вниз, вгору і назовні, як правило, розгортаються багаторазово. Але при розгляді цих закладів втакому курсі, ми отримуємо уявлення не лише з різні просторові стратегії, але й проїх наслідки для того, що чим університети займаються (Навчання / Дослідження / Підприємство)” [10, с. 16]. Ці нові глобальні і регіональні формування вимагають нових методик управління, особливо коли останні пов’язані з регулюванням на відстані або залученням нових корпоративних партнерів, що призводить до відповідних наслідків для співробітників, які працюють на базі таких видів освітнього простору.

Сучасний університет розгортається на фоні мультикультурної боротьби за ринок, яка характерна для підприємств капіталістичної епохи. Працівники ВНЗ поряд з освітньою функцією набувають ознак торгових агентів, що зацікавлені в екстенсивній реалізації свого продукту по всій планеті.

Отже, в рамках цього невеликого дослідження ми здійснили науковий аналіз одного з головних векторів трансформації сучасного університету – експансію простору освітніх послуг під впливом капіталістичних вимог ринку.

Ми продемонстрували конвергенцію цінностей, внаслідок фундаментальних змін в Західній культурі. Наголосили на присутності універсального економічного “оцінювання” реальності сучасною людиною, що призводить до утворення єдиної

глобальної шкали “блага”. Така, гомогенізація, створює умови для планетарного споживання предметів культури, у тому числі й вищої освіти. Як наслідок, університети зазнають комерціалізації, оскільки отримують реальну можливість давати швидкий прибуток прибутком.

Ми показали кардинальну різницю між сучасним та класичним університетом. На основі праць Дж. Н’юмена було описано головні освітні ідеали епохи Просвітництва, на яких базувалися вищі освітні інституції в XIX ст. Доведено, що подвійна сутність університету (сакральна та мануфактурна) втрачає ортодоксальну взаємодію, та стають рівноправними рушійними силами розвитку закладів навчання.

Було підкреслено вагомий зв’язок між містом та університетом, на основі явища урбанізації та її впливу на університетський устрій. Зокрема, це проявилось в двох моментах: перший пов’язаний із диференціацією культури, етнічного складу та соціальних ролей в містах, що призводить до зміни мети існування університету; другий відноситься до вагомості концентрації влади в мегаполісах та міських регіонах, яка стає наслідком політизації, економізації та зовнішньої експансії ВНЗ.

В решті решт, на основі наукових досліджень професорів К. Олдса та С. Робертсон, ми визначали три головних стратегії експансії глобального освітнього простору, що відповідають висхідному, низхідному та екстеріорному методу розширення та розвитку.

Список використаної літератури

1. Альтбах Ф. Глобализация и университет: мифы и реалии в миренервенства/ Ф.Альтбах // Вестник высшей школы. – 2004. – № 10. – С.120-141.
2. Гессе Г. Гравбісер / Г. Гессе [пер. з нім. С. Попович]. – К.: Вища школа. 1983. – 486 с.
3. Деррида Ж. Глобализация. Мир. Космополитизм / Ж. Деррида // “Космополис”. – 2004. – № 2 (8). – С. 125-140.
4. Назарчук А. В. Этика глобализирующегося общества / А. В. Назарчук; – М.: ДиректмедиаПаблшинг, 2002. – 121 с.
5. Ньюмен, Дж. Г. Идея Университета / Дж. Г. Ньюмен; пер. с англ. С. Б. Бенедиктова; подобш. ред. М. А. Гусаковского. – Минск: БГУ, 2006. – 208 с.
6. Ридингс Б. Университет в руинах / Б. Ридингс, [пер. с англ. А. М. Корбуца]. – М.: Изд. дом Гос. ун-та–Высшей школы экономики, 2010. – 304 с.
7. Хабермас Ю. Демократия. Разум. Нравственность / Ю. Хабермас, [пер. с нем. А. Михайлов, В. Кононов]. – М.: Наука, 1992. – 176 с.
8. Хабермас Ю. Постнациональная констелляция и будущее демократии / Ю. Хабермас // Логос. – 2003. – № 4-5 (39). – С. 105-152.
9. Bauman Z. Society Under Siege. / Z. Bauman– L. : Routledge, 2003. – 256с.
10. Olds K., Robertson S.L. Globalizing Higher Education and Research for the Knowledge Economy / K. Olds, S.L. Robertson; – В.: “Coursera”, 2014. – [URL]: <https://www.coursera.org/course/globalhighered>

References

1. Al'tbah F. Globalizacija i universitet: mify i realii v mireneravenstva/ F. Al'tbah // Vestnik vysshejshejshkoly. – 2004. – № 10. – S.120-141.
2. Gesse G. Gra v biser / G. Gesse [per. z nim. S. Popovich]; - K.: Vishshashkola. 1983. – 486 s.
3. Derrida Zh. Globalizacija. Mir. Kosmopolitizm / Zh. Derrida // “Kosmopolis”. – 2004. – № 2 (8). – S. 125-140.
4. Nazarchuk A. V. Jetikaglobalizirujushhegosjaobshhestva / A. V. Nazarchuk; – M.: DirektmediaPabliishing, 2002. – 121 s.
5. N'jumen, Dzh. G. IdejaUniversiteta / Dzh. G. N'jumen; per. s angl. S. B. Benediktova; podobshh. red. M. A. Gusakovskogo. -

Minsk : BGU, 2006. – 208 s.

6. Ridings B. Universitet v ruinah / B. Ridings, [per. s angl. A. M. Korbuta]; – M.: Izd. domGos. un-ta – Vysshejskolyjekonomiki, 2010. – 304 s.

7. Habermas Ju. Demokratija. Razum. Nравstvennost'. / Ju. Habermas, [per. s nem. A. Mihajlov, V. Kononov]; – M.: Nauka, 1992. – 176 s.

8. Habermas Ju. Postnacional'naja konstellacija i budushhee demokratii / Ju. Habermas // Logos. – 2003. – № 4-5 (39). – S. 105-152.

9. Bauman Z. Society Under Siege. / Z. Bauman – L.: Routledge, 2003. – 256c.

10. Olds K., Robertson S.L. Globalizing Higher Education and Research for the Knowledge Economy / K. Olds, S.L. Robertson; – B.: "Coursera", 2014. – [URL]: <https://www.coursera.org/course/globalhighered>

Terepishchy S. O., a candidate of philosophical sciences, associate professor, National pedagogical university, is the name of M. P. Drahomanov (Ukraine, Kyiv), som org@ukr.net

Problem of transformation of modern university in the expansion educational space

The article is dedicated to one of the leading destinations of transformation of modern higher education – international expansion of educational space.

Methodological basis of research is defined approach that is based on the principles of objectivity and integrity. In particular, the paper used, the method of historicism and hermeneutics; dialectical method; method of system analysis; comparative method.

Presents the analysis of classical and modern university, based on demonstration of the dual nature of modern institutions of Higher Education, which combines features of productive enterprise and spiritual institutions. Based on the Olds K. and S. Roberts on latest research, author distinguishes three main strategies of spatial expansion of universities – ascending, descending and exterior. Reveals the main factors that contribute to the globalization of universities, grounded their active presence in the field of education the world of communication. Three distinct structural implementation of international level attributes in the structure of higher education.

Keywords: globalization, educational environment, urbanization, the city-region, commercialization, convergence of values.

Терепищій С. А., кандидат філософських наук, доцент, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), som org@ukr.net

Проблема трансформации современного университета в контексте экспансии образовательного пространства

Статья посвящена научному анализу отношений национального государства и образования в условиях процесса глобализации. Методологическая база исследования определяется подходом, который опирается на принципы объективности и целостности. В частности, в работе применены: метод историзма и герменевтики; диалектический метод; метод системного анализа; сравнительный метод.

На сегодняшний день образование приобретает приоритетное значение не только в культурных, но и экономических вопросах. Причиной этого является возникновение "экономики знаний" как ресурсной базы современного капитализма. Основываясь на исследованиях ведущих ученых в области образовательной глобалистики, автор статьи выделяет главные тенденции и новообразования на рынке педагогических услуг. В ходе работы обращается внимание на подобные диалектические отношения "глобального и локального" как структуре образования, так и в социальной системе современности в целом.

Ключевые слова: национальное государство, глобализация, унификация, экспорт образовательных услуг, образовательная реформа, образовательная политика.

* * *

УДК 101:378.4

Колотило М. О.

викладач кафедри філософії, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут" (Україна, Київ), fortitudea@yandex.ua

ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРНОГО КАПІТАЛУ СТУДЕНТІВ ЯК ПОКАЗНИК РЕАЛІЗАЦІЇ МІСІЇ СУЧАСНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ (НА ПРИКЛАДІ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ СИСТЕМ США, ФРАНЦІЇ ТА ІРАНУ)

Сучасна інформаційна доба засновується на використанні якісно нового ресурсу – інтелектуального потенціалу особистості, внаслідок чого соціальний

інститут освіти набуває ознак нефіксованого в часі онтологічного процесу, що носить екзистенційний характер. Сутнісні трансформації системи освіти породжують зміни в усталених формах діяльності університету, характер яких визначається процесами масовізації та віртуальної глобалізації освітнього простору. Необхідність реформування змісту академічної, управлінської та організаційної культури навчальної інституції, переліку виконуваних функцій актуалізує осмислення нової місії університету як вираження його призначення в суспільстві, що опосередковується завданнями по відношенню до людини/фахівця, держави та цивілізації. Концептуалізація нової місії університету в умовах людиноцентричної системи освіти має базуватися на усвідомленні ролі людини якості творця культури, а освітнього закладу – як простору формування її культурного капіталу.

Ключові слова: культурний капітал, університет, студент.

Соціокультурний простір сучасного соціуму визначається поступовою зміною ролі культурних факторів в процесах стратифікації суспільства. Як наслідок, при формуванні соціальних груп особливого ваги набирають такі риси індивіда як рівень загальної освіченості, культурної обізнаності, володіння мовами, що за обсягом понять можуть бути марковані поняттям "культурний капітал". Університет як освітня інституція, в рамках якої відбувається завершальна підготовка людини як особистості та фахівця, може розглядатися в якості простору формування культурного капіталу студентів, подальше використання якого в професійній діяльності сприятиме вирішенню комплексу національних та загальноцивілізаційних проблем. Підтвердженням значущості розгляду цих питань виступають вже існуючі доробки значної плеяди зарубіжних та вітчизняних науковців: у питанні реформування університетської освіти в контексті становлення інформаційного суспільства слід відзначити праці Р.Барнетта, Б.Рідінгса, З.Баумана, М.Квека, Б.Кларка та ін.; у дослідженні місії та моделі сучасного університету – С.Марджинсона, А.Ліферова, Ф.Альтбаха, Дж.Салмі та ін.; у проблемі конструювання культурного капіталу в університетському просторі – Н.Чібісової, О.Бурдуковської, П.Бурдье, Ф.Фукуями, Ю.Биченка, О.Голікова, І.Шапошнікової та ін. В рамках даного дослідження авторка, спираючись на наукові розробки провідних фахівців освітньої галузі, здійснила спробу філософського осмислення університету як простору конструювання культурного капіталу студентів, що на сучасному етапі може виступати показником міри реалізації університетами своєї місії в інформаційну добу.

Метою написання даної статті є дослідження культурного капіталу університетів США, Франції та Ірану як показника реалізації даними освітніми інституціями власної місії в інформаційну добу. Основними завданнями даного дослідження є: експлікація понять "соціокультурне середовище університету", "культурний капітал студентів" та визначення їх показників; дослідження культурного капіталу обраних для аналізу університетських систем з наступним представленням його результатів як показника міри реалізації освітніми інституціями їх місії; представлення загальних підсумків за результатами дослідження.

В найбільш загальному тлумаченні процес конструювання культурного капіталу студентів визначається освітнім процесом університету. Проте завдання оптимізації світоглядно-професійної підготовки студента в умовах сучасного інформаційного світу актуалізує необхідність врахування впливу соціокультурних факторів на